

Asia

Komission ehdotus ilmastotoimia koskevan sosiaalirahaston perustamisesta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 61/2021 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Osana 14 päivänä heinäkuuta 2021 annettua 55-valmiuspakettia komissio antoi ehdotuksen (COM (2021) 568 final) uuden ilmastotoimia koskevan sosiaalirahaston Social Climate Fund, (myöhemmin rahasto tai sosiaalirahasto) perustamista. Rahaston tarkoituksena on korjata päästökaupan laajentamisesta aiheutuvien negatiivisten vaikutusten epätasaista kohdentumista ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Valtioneuvosto antoi U-kirjelmän asetusehdotuksesta 12.10.2021. Tällä U-jatkokirjeellä informoidaan ehdotuksen käsittelyn etenemisestä sekä täydennetään Suomen kantaa ehdotukseen tietyiltä osin.

Ehdotuksen käsittelyyn neuvostossa on perustettu ad hoc –työryhmä (jäljempänä työryhmä) neuvoston ympäristötyöryhmän alaisuuteen.

Slovenian kaudella järjestetyissä kokouksissa komissio esitteli ehdotusta ja jäsenvaltioilla oli mahdollisuus esittää komissiolle tarkempia kysymyksiä. Ehdotusta ei käsitelty artiklakohtaisesti. Slovenia laati edistymisraportin, jota käsiteltiin ympäristöneuvostossa 20.12.2021.

Ranska on puheenjohtajuuskaudellaan vienyt neuvotteluja eteenpäin määrätietoisesti ja toistanut tavoitteensa saada sovittua neuvoston yleisnäkemykset ehdotuksesta kesäkuun loppuun mennessä. Ehdotusta on käsitelty asiantuntijatasolla työryhmässä artiklakohtaisesti. Sosiaalirahastoehdotusta ja komission ehdotusta uudeksi tieliikenteen ja rakennusten lämmityksen päästökauppajärjestelmäksi on käsitelty Coreper I-puolella useita kertoja. Coreperissa 4.5.2022 käydyn keskustelun pohjalta puheenjohtaja toi 11.5.2022 pidetyn työryhmän kokoukseen käsittelyyn komission alkuperäisen ehdotuksen lisäksi kolme vaihtoehtoista ratkaisumallia rahaston toteuttamiseksi. Puheenjohtaja totesi kokouksen päätteeksi työstävänsä kompromissiehdotusta, jonka lähtökohtana olisi rahaston toteuttaminen osana rahoituskehystä, mutta jolla olisi kuitenkin ulkoinen rahoituslähde (eli huutokauppatulot päästökaupan laajentamisesta tieliikenteeseen ja rakennusten lämmitykseen), jolloin rahoituskehystä ei muodollisesti avattaisi. Tällöin ei myöskään edellytettäisi jäsenvaltioiden yksimielistä päätöstä. Rahaston koosta ei ole käyty keskustelua.

Käytettävissä olevan tiedon mukaan seuraavan työryhmäkokouksen ajankohta olisi 8.6.2022 ja tämän lisäksi järjestetään mahdollisesti kokous myös 15.6.2022. Rahoitukselliset kysymykset on ennalta sovittu käsiteltäväksi budjettikomiteassa ja/tai Coreper II –puolella, mutta puheenjohtajan suunnitelmat ovat tältä osin tarkentumattomat.

Ympäristöneuvosto kävi kaikista sen alaisuudessa neuvoteltavista 55-valmiuspaketin lainsäädäntöehdotuksista näkemystenvaihdon 6.10.2021 sekä periaatekeskustelun 20.12.2021 ja 17.3.2022.

Puheenjohtajan tavoitteena on saavuttaa ehdotuksesta yleisnäkemys ympäristöneuvostossa jo 28.6.2022. Sosiaalirahastoehdotukseen linkittyvät myös joulukuussa 2021 annetut komission ehdotus omien varojen päätöksen muuttamiseksi uusien omien varojen käyttöönottamiseksi sekä ehdotus muuttaa rahoituskehysasetusta (COM(2021) 570 Final, COM(2021) 569 Final). Näiden ehdotusten käsittelyn eteneminen riippuu 55-valmiuspaketin kokonaisuuden etenemisestä.

Suomen kanta

Valtioneuvoston kanta on esitetty eduskunnalle 12 lokakuuta 2021 toimitetussa kirjelmässä U 61/2021 vp, jota täydennetään ja täsmennetään tällä kirjeellä seuraavasti:

Ehdotus ilmastotoimia koskevaksi sosiaalirahastoksi kytkeytyy ehdotukseen päästökaupan laajentamisesta tieliikenteeseen ja rakennusten lämmitykseen. Tästä syystä valtioneuvosto korostaa, että näitä ehdotuksia tulisi käsitellä ristikkäisvaikutusten johdosta EU-tasolla rinnakkain.

Suomi tukee UJ7/2022 kirjelmän mukaisesti uuden EU:n laajuisen tieliikenteen ja rakennusten polttoaineet kattavan päästökaupan käyttöönottoa. Suomi suhtautuu kuitenkin U61/2021 kirjelmän mukaisesti uuteen päästökauppaan kytkeytyvään komission ehdotukseen ilmastotoimia koskevasta sosiaalirahastosta erityisen kriittisesti.

Ehdotus ilmastotoimia koskevasta sosiaalirahastosta kytkeytyy myös komission uusien omien varojen ehdotukseen sekä rahoituskehysasetusmuutosehdotukseen. Suomi suhtautuu U 22/2022 kirjelmän mukaisesti erityisen kriittisesti voimassa olevan EU:n monivuotisen rahoituskehysen avaamiseen ja huomattavaan kasvattamiseen, jota komission ehdotuksen mukaan rahaston perustaminen edellyttäisi. Suomi kiinnittää erityisesti huomiota uuden EU:n monivuotisen rahoituskehysen jo olemassa oleviin useisiin vihreää siirtymää tukeviin toimiin sekä muihin EU-budjetin ulkopuolella oleviin ilmastotoimiin liittyviin mekanismeihin tai rahastoihin.

Suomi suhtautuu varauksellisesti komission ehdottamaan rahaston suureen kokoon, ottaen huomioon sovitun monivuotisen rahoituskehysen ja elpymisvälineen huomattavat lisäpanostukset ilmastotoimiin.

Mahdollisen rahaston kesto tulisi rajata nykyiselle rahoituskehyskaudelle, eikä tulevalle kehyskaudelle tule tehdä rahaston kautta tosiasiallisia ennakkositoumuksia. Valtioneuvosto katsoo, että liikenteen päästöt tulisi sisällyttää jäsenvaltioiden enimmäissaantoa määrittävään kriteeristöön rakennusten lämmityksen rinnalle. Tämä olisi linjassa rahaston tavoitteiden kanssa ja alustavan arvion mukaan myös kasvattaisi Suomen enimmäissaantoa rahastosta.

Valtioneuvosto katsoo, että mahdollisesta rahastosta tulisi ensisijaisesti tukea toimenpiteitä, joiden avulla voidaan vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista. Näiden toimien tulisi vähentää uuden päästökaupan negatiivisia vaikutuksia erityisesti vähävaraisiin kotitalouksiin.

U61/2021 kirjelmän mukaisesti Suomi kuitenkin suhtautuu edelleen erittäin kriittisesti mahdollisuuteen kompensoida jäsenvaltioille niiden haavoittuville kotitalouksille maksettavia suoria tulotukia. Valtioneuvosto katsoo, että jäsenvaltioiden tulee ensisijaisesti vastata perusturvan vähimmäistasosta sosiaaliturva- ja -huoltojärjestelmien osana. Valtioneuvostolla on valmius tarkastella vaihtoehtoisia tukimuotoja kotitalouksille, jotka kohdennettaisiin esimerkiksi investointeihin, joilla kotitaloudet vähentävät riippuvuuttaan fossiilista polttoaineista. Valtioneuvosto katsoo, että yritysten tukemiseen on jo olemassa EU:n tason välineitä, joilla mahdollisen uuden päästökaupan haitallisiin vaikutuksiin voidaan vaikuttaa, kuten esimerkiksi, elpymis- ja palautumistukiväline (RRF), Euroopan aluekehitysrahasto ja oikeudenmukaisen siirtymän rahasto.

Valtioneuvoston arvion mukaan rahastosta ehdotettuun valinnaiseen suoraan tulotukeen ei liity oikeudellisia ongelmia ja se olisi juridisesti mahdollista hyväksyä kokonaisuudessaan yksin ympäristöoikeusperustan (SEUT 192 artiklan 1 kohta) nojalla.

Valtioneuvosto katsoo, että jäsenvaltioiden suunnitelmien täytäntöönpanon edistymistä ja arviointia määrittelevät indikaattorit tulisi sisällyttää rahastoasetukseen komission ehdottamien delegoitujen säädösten sijaan. Valtioneuvosto katsoo, että indikaattorit tulisi sisällyttää ehdotukseen läpinäkyvyyden vahvistamiseksi.

Mikäli 55-valmiuspaketin toteutuminen tilanteessa, jossa Venäjän tuontienergiasta on välttämätöntä irtautua nopeasti tai valtioneuvoston tavoitteisiin nähden riittävän kunnianhimoisen kokonaisuuden saavuttaminen edellyttäisivät lisäarviointia, valtioneuvostolla on viime kädessä valmius tarkastella ilmastotoimia koskevaa sosiaalirahastoa koskevia vaihtoehtoisia ratkaisuja. Valtioneuvostolle on keskeistä, että mahdollisen ratkaisun koko olisi nyt esitettyä rahastoa olennaisesti pienempi, sen rahoitus ei edellyttäisi nykyisen rahoituskehityksen tai omien varojen päätöksen muuttamista ja se tulisi kohdentaa jäsenvaltioiden toimiin, joilla vähennettäisiin riippuvuutta fossiilisista polttoaineista. Tässä tarkastelussa tulee monipuolisesti arvioida vaikutukset mm. kilpailukykyyn, valtion tulokertymään ja Suomen maksuihin EU:lle.

Pääasiallinen sisältö

Komission ehdotuksen pääasiallinen sisältö on kuvattu yksityiskohtaisesti valtioneuvoston kirjelmässä U 61/2021 vp.

Seuraavassa annetaan lisätietoja neuvoston työryhmässä saatujen lisätietojen valossa ja erityisesti liittyen tässä kirjelmässä täsmennettyihin Suomen kantoihin.

Ehdotuksen käsittely työryhmässä ja Coreperissa

Slovenian puheenjohtajuuskaudella kokouksia pidettiin kolme. Slovenian kaudella ehdotuksen käsittelyä vaikeutti se, että komission vastaukset jäsenvaltioiden kysymyksiin ovat olleet yleispiirteisiä ja kirjallisia vastauksia jäsenvaltioiden pyynnöistä huolimatta ei ole toimitettu.

Ensimmäisessä kokouksessa komissio esitteli asetusehdotusta yleisellä tasolla ja jäsenvaltioilla oli mahdollisuuksia esittää huomioita ehdotuksesta. Jäsenvaltioiden kannanmuodostus oli keskeneräistä, mutta puheenvuoroissa tuotiin esille huolia muun muassa ehdotuksen varainjakokriteereihin, laskentaan ja budjetinäkökohtiin. Lisäksi jäsenvaltiot korostivat yhteiskäsittelyn tarvetta erityisesti ilmastotoimia koskevan sosiaalirahastoon kytkeytyvän uuden päästökaupan sekä uusien omien varojen ja monivuotisen rahoituskehitykseen ehdotusten kanssa. Osa jäsenvaltioista toi esille varauksellisen alustavan kannan uuteen päästökauppaan sekä ehdotettuun rahastoon.

Ehdotuksen yksityiskohtaisempi esittely jatkui Slovenian kauden myöhemmissä kokouksissa. Ehdotusta ei kuitenkaan käsitelty artiklakohtaisesti, vaan kokouksissa käsiteltiin jäsenvaltioiden etukäteen komissiolle ja puheenjohtajalle lähettämiä kysymyksiä ehdotuksesta ja sen käsittelystä.

Komissio esitteli lokakuussa ilmastotoimia koskevan sosiaalirahaston kytkeytymisen uuteen tieliikenteen ja rakennusten lämmityksen päästökauppaan. Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa nousi esille tarve ehdotuksen vaikutustenarvioinnille, johdonmukaisuus, synergiat ja lisäarvo suhteessa muihin olemassa oleviin instrumentteihin, ehdotuksen suorien tulotukien sekä investointien ja muiden toimien välinen jako, ehdotuksen hallintomallin sopivuus sekä kielteisten sosiaalisten vaikutusten lieventämisen tarve.

Slovenian kauden viimeisessä kokouksessa komissio vastasi jäsenvaltioiden kysymyksiin koskien mm. rahaston tarvetta ja päämääriä mukaan lukien tilapäistä suoraa tulotukea. Lisäksi komissio kävi läpi perusteellisesti ilmastotoimia koskevan sosiaalirahaston budjetinäkökohtia,

kuten rahaston kokoa ja kestoja. Osa jäsenvaltioista, Suomi mukaan lukien, toivat esille kriittisiä näkökulmia tarpeelle perustaa rahasto ja osa piti rahastoa riittämättömänä keinona lieventää ilmastotoimien haittavaikutuksia. Esille tuotiin muun muassa EU:n päästökauppaan liittyvän modernisaatorahaston kaltainen vaihtoehto uuden rahaston perustamisen sijaan.

Vuoden 2022 alussa EU-puheenjohtajuus siirtyi Slovenialta Ranskalle ja puheenjohtaja jakoi ehdotuksen kahdeksaan lohkoon, joista seitsemää ensimmäistä käsitellään työryhmässä:

Lohko 1 Yleiset säännökset	Artiklat 1 ja 2 ehdotuksen kohteesta, soveltamisalasta ja tavoitteista sekä määritelmät.
Lohko 2 Ohjelma	Artiklat 3 ja 4 ilmastotoimien sosiaalisen tuen suunnitelmista ja niiden sisällöstä sekä artiklat 15, 16, ja 17 komission velvoitteista suunnitelmien arvioinnista, päätöksestä hyväksymiseksi tai hylkäämiseksi sekä suunnitelmien muuttamisesta.
Lohko 3 Kelpoisuus	Artikla 5 tukikelpoisuuden periaatteista, artiklat 6 ja 7 toimenpiteiden sisällyttämisestä ja sisällyttämättä jättäminen kokonaiskustannuksiin ja artikla 8 etuuksien siirtämisestä
Lohko 4 Hallinnointi ja kontrolli	Artikla 12 täydentävyydestä, artikla 20 unionin taloudellisten etujen suojaamisesta ja artikla 21 koordinoinnista ja täydentävyydestä
Lohko 5 Informointi, kommunikointi ja arviointi	Artikla 22 tiedottamisesta viestinnästä ja julkisuudesta, artikla 23 täytäntöönpanon seurannasta ja artikla 24 rahaston arvioinnista
Lohko 6 Taloudellinen hallinnointi	Artikla 9(3), 10 ja 11 hallinnosta ja täytäntöönpanosta, artiklat 18 ja 19 tukimäärärahojen sitomisesta, keskeyttämisestä ja irtisanomisesta
Lohko 7 Loppusäännökset	Artikla 25 siirretyn säädösvallan käyttämisestä ja artikla 26 voimaantulosta
Lohko 8 Budjettiliitännäiset kysymykset	Käsitellään työryhmän ulkopuolella

Tammikuussa 2022 käsiteltiin lohkoja 1 ja 2. Useat maat näkivät tarpeellisena laajentaa ehdotuksen kohdetta, soveltamisalaa ja tavoitteita vastaamaan yleisemmin vihreän siirtymän aiheuttamiin haasteisiin eikä ainoastaan uuden tieliikenteen ja rakennusten lämmityksen aiheuttamiin haitallisiin sosiaalisiin vaikutuksiin. Tämä ehdotus nostettiin esille myös myöhemmissä työryhmäkokouksissa. Jäsenvaltiot nostivat esille muun muassa pk-yritysten sisällyttämisen asetusehdotuksen soveltamisalaa. Moni jäsenvaltio nosti esille myös määritelmien tarkentamisen erityisesti energiaköyhyyden ja liikenneköyhyyden osalta. Osa jäsenvaltioista pitää lisäksi rahaston tarjoamia kompensatioita riittämättöminä ja toivat esille alustavia näkemyksiä siitä, että rahasto voitaisiin korvata kasvattamalla modernisaatorahaston kokoa tai toteuttaa osin tai kokonaan päästökauppadirektiivin alla. Lisäksi osa jäsenvaltioista, Suomi mukaan lukien, suhtautui erityisen kriittisesti mahdollisuuteen rahoittaa suoria tulotukia rahastosta. Suoria tulotukia koskevia kriittisiä huomioita nostettiin esille myös myöhemmissä työryhmissä. Toisaalta osa jäsenvaltioista piti valinnaista mahdollisuutta suoran tulotuen sisällyttämiseen poliittisesti tärkeänä, koska ilman sitä ei jäisi jäljelle paljoa ehdotuksen soveltamisalasta.

Lohkoja 3 ja 4 käsiteltiin helmikuussa, jolloin osa jäsenvaltioista pitivät ehdotuksen yhdistelmää jaetusta ja suorasta hallintomallista haasteellisena, koska ehdotuksessaan komissio asettaa suoran hallinnon mukaisia, vahvasti tavoiteperusteisia velvoitteita, luoden epävarmuutta maksuista, jättäen raskaita määrittely-, toimeenpano- ja seurantavastuita jäsenvaltioille. Keskustelua jatkettiin myös suoran tulotuen osalta: jäsenvaltiot ovat ehdottaneet muun muassa tulotuen tukimuodon ylärajaa tai ajallisesti rajattua tukea. Ajallisesti rajattu tuki voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että rahastosta suoria tulotukia voitaisiin kompensoida vain rahaston toiminnan alussa.

Lohkoja 5, 6 ja 7 käsiteltiin myös helmikuun kokouksissa. Valtaosa jäsenvaltioista painotti hallintotaakan ja päällekkäisen raportoinnin pitämistä kurissa sekä vain välttämättömien tietojen

antamista osana jäsenvaltioiden kansallisten suunnitelmien edistymiskertomuksia. Valtaosa jäsenvaltioista toivoi sosiaalisten ilmastosuunnitelmien kertomusten perustaksi luotavien indikaattoreiden antoa asetuksen liitteissä komission ehdottamien delegoitujen säädösten sijaan. Ehdotuksen hallinnosta toistui aiemmissä käsittelyissä esillä ollut jakolinja rahaston hallintomallista suoran ja jaetun toimivallan välillä. Osa jäsenvaltioista korosti tuloksellisuusperusteisuutta ja suoran hallintomallin hyötyjä, jotta voidaan esimerkiksi varmistaa se, että rahaston kautta toteuttavat toimet ovat vihreän siirtymän mukaisia. Useat jäsenvaltiot nostivat esille myös tarpeen ennakkomaksuille tulosperustaisuuden sijaan.

Maaliskuun ja huhtikuun työryhmäkokouksissa jatkettiin lohkojen 1-7 käsittelyä. Ensimmäisen artiklakohtaisen läpikäynnin jälkeen jatkui asetusehdotuksen käsittely taustapapereiden pohjalta, joihin oli sisällytetty tarkentavia kysymyksiä jäsenvaltioille. Puheenjohtaja toi esille, että neuvoston oikeuspalvelun kanssa käydyn keskustelun pohjalta ehdotus tullee rajata vain kuluvalle kehyskaudelle, koska tulevalle kehyskaudelle ei voida asettaa ennakko-oletuksia. Työryhmän toisella käsittelykierroksellaan ei noussut esille isompia kysymyksiä kuten rahaston sijoittamista EU-budjettiin tai sen ulkopuolelle eikä hallintomallia.

Huhti- ja toukokuussa puheenjohtaja pyrki edistämään samanaikaisesti toisiinsa kytkeytyviä ehdotuksia uuden tieliikenteen ja rakennusten lämmityksen päästökauppajärjestelmäksi ja ilmastotoimien sosiaalirahastoksi Coreper I –kokouksissa.

Puheenjohtaja toi ensin 4.5.2022 Coreper I–käsittelyyn komission alkuperäisen ehdotuksen lisäksi kaksi vaihtoehtoista mallia. Ensimmäisessä vaihtoehtoisessa mallissa rahasto olisi osa EU:n budjettia ja siihen kohdennettaisiin uuden tieliikenteen ja rakennusten päästökaupan tuloja ulkoisina käyttötarkoitukseen sidottuina tuloina. Rahasto olisi kooltaan merkittävä ja rahoitus kohdentuisi kaikille jäsenvaltioille. Toisessa vaihtoehtoisessa mallissa rahasto olisi yhdistetty EU:n päästökaupan toimintaan ja toimisi EU:n budjetin ulkopuolella. Rahoitus tulisi uuden tieliikenteen ja rakennusten lämmityksen päästökaupan tuloista. Tässä vaiheessa monet jäsenmaat suosivat tai osoittivat avoimuutta EU:n budjetin ulkopuolella toteutettavalle vaihtoehdolle.

Coreper keskustelun pohjalta puheenjohtaja toi työryhmän 11.5.2022 kokouksen asiantuntijatasoon käsittelyyn komission alkuperäisen ehdotuksen lisäksi kolme vaihtoehtoista mallia. Ensimmäinen vaihtoehtoinen ratkaisumalli oli yllä kuvattu osaksi EU:n budjettia perustettava ja kooltaan merkittävä rahasto, jolla olisi kuitenkin ulkoinen rahoituslähde, jolloin rahoituskehystä ei muodollisesti avattaisi ja myös rahoitusratkaisusta voitaisiin neuvostossa sopia määränemmistöllä. Puheenjohtajan esittelemät vaihtoehtoiset toteutusmallit 2 ja 3 eivät puolestaan kytkeytyisi EU:n budjettiin vaan ne toteutettaisiin päästökauppadirektiivin puitteissa. Vaihtoehdossa 2 luotaisiin päästökauppajärjestelmään modernisaatorahaston kaltainen uusi rahasto, jonka rahoitus kohdistuisi kaikille jäsenvaltioille. Kolmannessa vaihtoehtoisessa ratkaisussa, luotaisiin modernisaatorahaston sisälle uusi rahoitusikkuna, joka olisi kooltaan selkeästi pienempi, ja jonka rahoitus kohdentuisi vain osalle jäsenmaista.

Jäsenvaltioita pyydettiin tuomaan esille näkemyksiä esitetyistä vaihtoehdoista. Eniten tukea sai vaihtoehto, joka perustuu EU:n budjetin alaiseen rahastoon, johon kohdennettaisiin uuden tieliikenteen ja rakennusten päästökaupan tuloja ulkoisina käyttötarkoitukseen sidottuina tuloina. Tämän vaihtoehdon etuina moni jäsenvaltio piti mm. rahoituksen ennakoitavuutta, rahoituksen käytön ehdollisuutta ja sitä kautta myös tuloksellisuutta sekä vahvoja budjettivalvontamekanismeja. Lisäksi enemmistö jäsenvaltioista näki, että rahoituksen tulisi kohdistua kaikkiin jäsenvaltioihin.

Suomi on suhtautunut erityisen kriittisesti komission ehdotukseen. Lisäksi Suomi on korostanut sosiaalirahastoehdotuksen ja tieliikenteen sekä rakennusten lämmityksen päästökauppajärjestelmää koskevan ehdotuksen tarkastelua rinnakkaisesti ristikkäisvaikutusten huomioimiseksi. Asiantuntijatasolla esillä olleisiin vaihtoehtoisiiin malleihin Suomella ei ole ollut

yksityiskohtaisia kantoja. Tähän liittyvissä keskusteluissa on korostettu, ettei rahoituskehystä tule avata ja että rahaston koko on liian suuri.

Jäsenvaltioiden saannon määräytyminen

Komission ehdotuksen mukainen jäsenvaltiokohtainen enimmäissaanto perustuu ehdotuksen liitteessä I esitettyihin muuttujiin, joita mukautettaisiin ja kerrottaisiin laskentakaavan mukaisesti:

- maaseudulla asuva köyhyysriskin alla elävä väestö vuonna 2019
- kotitalouksien yhteenlasketut polttoaineen poltosta aiheutuvat hiilidioksidipäästöt (vuosien 2016–2018 keskiarvo)
- prosenttiosuus energiaköyhyysriskin alla elävästä väestöstä, jolla on lämmitys-, sähkö- ja vesilaskurästejä vuonna 2019
- jäsenvaltion kokonaisväestö vuonna 2019
- jäsenvaltion bruttokansantulo asukasta kohti mitattuna ostovoimastandardilla (2019)
- vuosien 2016–2018 vertailupäästöjen keskiarvo uuden päästökaupan aloilla

Komission mukaan 23.11. työryhmässä esitetyn perusteella pääasiallisena perusteena muuttujien valinnalle oli mahdollisimman vertailukelpoisen ja relevantin datan saatavuus kaikista jäsenvaltioista. Jäsenmaiden saantoa määrittävän BKTL-indikaattorin kertoimet valittiin komission mukaan muun muassa siksi, että saannossa tulisivat huomioiduiksi haavoittuvassa asemassa olevien määrä niin maiden välillä kuin maiden sisällä.

Komission esityksessä jäsenvaltioiden saantoa määrittävässä kaavassa eikä kaavan muuttujissa kuitenkaan huomioida liikenteen osuutta päästöistä. Komissio on työryhmäkäsittelyssä todennut, että haavoittuvassa asemassa olevat liikenteen käyttäjät tulisi huomioiduksi muuttujassa, joka kuvaa maaseudulla asuvaa köyhyysriskin alla elävää väestöä. Komission ratkaisua ei voida kuitenkaan pitää hyvin perusteltuna. Esimerkiksi Suomessa liikenteen päästöt ovat huomattavasti rakennusten erillislämmityksen päästöjä suuremmat ja yli 80 prosenttia komission ehdottaman uuden liikenteen ja rakennusten erillislämmityksen päästökaupan soveltamisalaan kuuluvista päästöistä aiheutuu Suomessa tieliikenteestä.¹

Suorat tulotuet ja unionin toimivalta

Kirjelmässä U 61/2021 vp valtioneuvosto katsoi, että unionilla on toimivalta sellaisen rahaston perustamiseksi, jonka avulla pyritään unionin ilmastotavoitteiden saavuttamiseen, jonka tavoitteena on edistää siirtymistä ilmastoneutraaliuteen ja vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista, ja jolla annetaan jäsenvaltioille niiden omia toimia täydentävää taloudellista tukea toimenpiteiden ja investointien rahoittamiseksi mm. seuraavilla aloilla: energiatehokkuus, rakennusten perusparannukset, kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen sekä päästötön ja vähäpäästöinen liikkuminen ja liikenne. Valtioneuvosto piti kuitenkin tarpeellisena, että jatkokäsittelyssä arvioidaan vielä erikseen sitä, kattaako unionin toimivalta myös ehdotuksen 3 artiklan 2 kohdan ja 6 artiklan 1 kohdan mukaisen tilapäisen suoran tulotuen kompensoinnin jäsenvaltioiden haavoittuville kotitalouksille ja liikenteen käyttäjille. Myös eduskunnan suuri valiokunta ja erikoisvaliokunnat pitivät tarpeellisena, että oikeusperustan riittävyteen sekä toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteen noudattamiseen liittyviä kysymyksiä selvitetään vielä tältä osin tarkemmin.

Valtioneuvosto on seuraavilla perusteilla päätenyt arvioinnissaan siihen, että unionin toimivalta kattaa myös ehdotetun kaltaisen suoran tulotuen kompensoinnin.

¹ Ilmastovuosikertomus 2021 mukaan Suomen tieliikenteen hiilidioksidipäästöt vuonna 2019 olivat yhteensä 10,4 Mt ja rakennusten erillislämmityksen päästöt 2,2 Mt. Komissio huomioi näistä päästöistä allokatiokaavassa suoraan vain kotitalouksien lämmityspolttoaineen käytön päästöt, jotka olivat Suomessa vuonna 2019 Eurostatin mukaan 1,02 Mt. [Statistics | Eurostat \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1) Greenhouse gas emissions by source sector (source: EEA).

Suora tulotuki olisi komission ehdotuksen mukaan tarkasti kohdennettua. Ehdotuksen 6 artiklan mukaan tuen on rajoitettava välittömiin vaikutuksiin, jotka aiheutuvat rakennusten ja tieliikenteen sisällyttämisestä päästökaupan soveltamisalaan. Kyse olisi EU-sääntelystä välittömästi aiheutuvista kuluista ja tuesta, jota annettaisiin vain toimiin, joiden avulla myötävaikutetaan EU-lainsäädännössä ja kansainvälisissä sopimuksissa asetettujen, päästöjen vähentämiseen ja ilmastomuutoksen torjumiseen liittyvien, velvoitteiden ja tavoitteiden saavuttamiseen. Lisäksi tuki olisi ehdotuksen mukaan määräaikaista ja alenevaa. Tämä tarkoittaisi sitä, että suora tulotuki olisi ehdotuksen mukaan voimassa vain vuodet 2025–2032 ja tuen olisi ajan mittaan vähennyttävä. Ehdotuksen 17. perustelukappaleessa korostetaan näiden seikkojen lisäksi sitä, että tuella ei puututtaisi energia- ja liikenneköyhyiden perimmäisiin syihin.

Suora tulotuki olisi vapaaehtoista ja jäsenvaltioiden omassa harkinnassa. Jäsenvaltion tulisi sisällyttää muut ehdotuksessa tarkoitetut toimenpiteet ja investoinnit sosiaalisen tuen suunnitelmaansa, mutta suora tulotuki olisi jäsenvaltioille valinnaista. Ehdotuksen 3 ja 6 artiklojen mukaan jäsenvaltio voi sisällyttää suoraa tulotukea suunnitelmaansa, mutta tähän ei ole mitään velvollisuutta.

Suora tulotuki olisi luonteeltaan täydentävää. Se täydentäisi muista unionin ohjelmista, rahastoista ja välineistä myönnettävää tukea. Ehdotuksen 12 artiklassa määrätään nimenomaisesti, että tuki ei saa korvata toistuvia kansallisia talousarviomenoja. Tuki jaettaisiin jäsenvaltioiden suunnitelmien pohjalta ja kansallisten budjettien kautta. Jäsenvaltioiden olisi aina katettava vähintään 50 prosenttia kustannuksista. Tähän käytettäisiin myös tuloja, joita päästökaupasta EU-sääntelyn kautta saadaan.

Suomi on myös yhdessä muutaman muun jäsenvaltion kanssa pyytänyt työryhmässä komissiolta ja neuvoston oikeuspalvelulta lisäperusteluja oikeusperustan riittävydestä suorien tulotukien osalta. Komission mukaan unionilla on toimivalta myös suorien tulotukien osalta, koska kustannusten nousun aiheuttamat haitalliset sosiaaliset heijastevaikutukset ovat seurausta päästökaupan laajennuksesta. Lisäksi komissio on korostanut sitä, että jäsenvaltioille valinnainen tuki kanavoitaisiin jäsenvaltioiden laatimien suunnitelmien pohjalta ja kansallisten budjettien kautta.

Myös neuvoston oikeuspalvelu on vahvistanut työryhmässä suullisesti, että ehdotetun kaltaiseen suoraan tulotukeen ei liity oikeudellisia ongelmia. Oikeuspalvelu katsoo kaikkien ilmastotoimia koskevan sosiaalirahaston toimien kuuluvan ympäristöpolitiikan alaan, sillä ehdotuksen ensisijaisena tavoitteena on päästöjen vähentäminen ja ilmastomuutoksen torjuminen. Oikeuspalvelun mukaan rahasto voidaan hyväksyä ehdotetussa muodossa (ml. suorat tulotuet) yksin SEUT 192 artiklan 1 kohdan (ympäristö) nojalla. Oikeusperustan valintaa ja oikeuspalvelun arviota siitä selostetaan vielä tarkemmin jäljempänä muistion kohdassa ”EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely”.

Toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaate

Kirjelmässä U 61/2021 vp valtioneuvosto katsoi ehdotuksen olevan kaikilta osiltaan (ml. suora tulotuki) toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukainen. Kuten yllä on jo selostettu, suora tulotuki olisi jäsenvaltioille vapaaehtoista ja valinnaista. Se olisi myös luonteeltaan täydentävää sekä tarkasti kohdennettua ja rajoitettua. Lisäksi tuki olisi määräaikaista ja ajan mittaan vähenevää. Väliaikainen valinnainen tuki toteutettaisiin jäsenvaltioiden harkinnassa olevien omien kansallisten suunnitelmien pohjalta ja kansallisten budjettien kautta. Edellytyksenä on, että tuki ei saa korvata toistuvia kansallisia budjettimenoja. Ehdotuksella on lisäksi selvästi rajat ylittävä ulottuvuus ja se perustuu ajatukselle siitä, että ainakaan kaikki jäsenvaltiot eivät kykene yksin toteuttamaan tarvittavia toimenpiteitä. Näillä perusteilla valtioneuvosto katsoo edelleen, että ehdotus kunnioittaa toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteita.

Delegoidut säädökset

Ehdotuksen 23 artiklan mukaan komissio antaisi delegoituja säädöksiä yhteisistä indikaattoreista, joiden avulla raportoitaisiin edistymisestä ja seurattaisiin sekä arvioitaisiin rahaston 1 artiklassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Työryhmässä Suomi on kiinnittänyt huomiota siihen, että komissiolle siirrettävän toimivallan antaa delegoituja säädöksiä tulee olla täsmällisesti ja tarkkarajaisesti määritelty. Komissio on työryhmässä tarkentanut, että välitavoitteisiin ja tavoitteisiin liittyvät indikaattorit ovat jäsenvaltioiden asettamia ja kuvaavat suunnitelmien sisältöä, kun taas rahaston tavoitteiden edistymistä yleisemmin mittaavista indikaattoreista annettaisiin delegoituja säädöksiä. Komissiota on työryhmässä pyydetty esittelemään alustavia luonnoksia mahdollisiksi delegoituiksi säädöksiksi, mutta näitä ei ole toistaiseksi ollut saatavilla.

Ehdotettu toimivallan siirto voi johtaa siihen, että säädöskokonaisuudesta muodostuu epäselvä ja vaikeasti hallittava. Tämä taas voi vaikeuttaa kansallisten täytäntöönpanotoimenpiteiden toteuttamista. Siten indikaattoreiden sisällyttäminen lainsäätäjän toimesta suoraan nyt käsiteltävän ehdotuksen liitteisiin lisäisi selvästi sääntelyn läpinäkyvyyttä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Oikeusperusta

Komissio esittää ehdotuksen oikeusperustaksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 91 artiklan 1 kohdan d alakohtaa (liikenne), 192 artiklan 1 kohtaa (ympäristö) ja 194 artiklan 1 kohdan c alakohtaa (energia). Valtioneuvoston kirjelmässä U 61/2021 vp oikeusperustojen arvioitiin sen hetkisen tiedon perusteella olevan asianmukaisesti valittuja ja keskenään yhteensopivia, sillä niiden nojalla ehdotuksen käsittelyssä ja hyväksymisessä noudatettaisiin joka tapauksessa samoja päätöksentekomenettelyjä ja äänestysääntöjä.

Neuvoston oikeuspalvelu otti 23.11. pidetyssä työryhmässä suullisesti kantaa ehdotuksen oikeusperustaan. Neuvoston oikeuspalvelu ei ole laatinut asiasta kirjallista lausuntoa. Neuvoston oikeuspalvelu muistutti, että EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan on aina ensisijaisesti pyrittävä käyttämään vain yhtä oikeusperustaa, joka valitaan yksilöimällä ehdotuksen pääasiallinen tai määräävä tarkoitus tai tekijä. Useamman rinnakkaisen oikeusperustan käyttäminen on mahdollista ainoastaan, kun on kyse toimesta, jolla on useampi samanaikainen tarkoitus tai sillä on useita osatekijöitä, joita ei voida erottaa toisistaan ja joista mikään ei ole toiseen nähden toisarvoinen ja välillinen.

Neuvoston oikeuspalvelun tulkinnan mukaan ehdotus linkittyy päästökaupan laajentamiseen tieliikenteeseen ja rakennusten lämmitykseen. Päästökaupan laajentamisella on suora vaikutus kotitalouksien lisääntyneisiin kuluihin, mutta kuluttajien lisääntyneet kustannukset aiheutuisivat ilmastotoimista eivätkä esim. energian saatavuusongelmista tai liikennesektorin kasvaneista työvoimakustannuksista. Ehdotuksen pääasiallinen tarkoitus ja määräävä tekijä on ilmastonmuutoksen torjuminen, ja linkki energia- ja liikennepolitiikkaan on luontainen osa ilmastopolitiikkaa. Lisäksi neuvoston oikeuspalvelu totesi, että ehdotuksessa kaikki rahastosta tuettavat toimenpiteet ja investoinnit on rajattu siten, että niillä kompensoidaan ainoastaan uuden päästökaupan haitallisia vaikutuksia.

Siten neuvoston oikeuspalvelun mukaan SEUT 192(1) artiklan (ympäristö), tulisi olla ehdotuksen ainoa oikeusperusta. Tämä johtuu siitä, että ehdotuksen ensisijaisena tavoitteena voidaan katsoa olevan päästöjen vähentäminen ja sitä kautta SEUT 191 artiklan mukainen ilmastonmuutoksen torjuminen. Vaikka liikennettä ja energiaa koskevia toimia ehdotuksen kautta toteutetaan, nämä oikeusperustat eivät olisi tarpeellisia eivätkä oikeudellisesti perusteltuja, koska vaikutukset liikenne- ja energiapolitiikkoihin jäävät neuvoston oikeuspalvelun tulkinnan mukaan välillisiksi.

Valinnalla yhden tai kolmen rinnakkaisen oikeusperustan välillä ei nyt kyseessä olevassa tilanteessa ole käytännön merkitystä. Ehdotuksen hyväksyminen edellyttää valinnasta riippumatta neuvoston määränemmistöä ja käsittelyä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Olennaista sen sijaan on, että unionilla on myös neuvoston oikeuspalvelun mukaan joka tapauksessa riittävä toimivalta ehdotetun kaltaisen rahaston (ml. suorat tulotuet) perustamiseksi.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunta (ENVI) jakaa vastuun Työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunnan (EMPL) kanssa. Budjettivaliokunta (BUDG) on liitännäiskomitea, jolla on yksinomainen toimivalta omia varoja koskeissa asioissa. Raportoijiksi on nimetty Esther de Lange (EPP, NL), David Casa (EPP, MT) ja Margardida Marques (S&D, PT). Luonnosraportti julkaistiin 1.2.2022.

Euroopan parlamentin ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunta (ENVI) ja Työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunnan (EMPL) äänestivät neuvottelukannoista 18.5.2022. Euroopan parlamentin täysistunnon äänestys on kesäkuussa 2022.

Kansallinen valmistelu

U-jatkokirje

U-jatkokirje valmisteltu ympäristöministeriössä yhteistyössä liikenne- ja viestintäministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, valtiovarainministeriön ja valtioneuvoston kanslian kanssa.

Ympäristöjaoston (EU23), liikennejaoston (EU22) ja energia- ja Euratom -jaoston (EU21) kirjallinen menettely 4.-5.4.2022.

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 27.5.2022.

Eduskuntakäsittely

U 61/2021 vp, LiVL 32/2021 vp, TaVL 51/2021 vp, YmVL 34/2021 vp, VaVL 13/2021 vp, HaVL 33/2021 vp, SuVL 5/2021 vp.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välisestä toimivallanjaosta säädetään Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 ja 27 §:ssä. Asia liittyy valtionalouteen ja kuuluu itsehallintolain 27 §:n mukaisesti valtakunnan toimivaltaan. Ahvenanmaan maakunta laatii omat ohjelmat, joita se itse hallinnoi.

Mahdollisen tulevan ohjelmatyön yhteydessä vastaava ministeriö neuvottelee Ahvenanmaan itsehallintolain 59 b §:n 1 momentin mukaisesti maakunnan hallituksen kanssa maakunnan osuudesta Suomelle osoitetusta rahasto-osuudesta sekä allokoinnista maakunnan hallitukselle.

Taloudelliset vaikutukset

Komission ehdotuksen taloudellisia sekä sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia on kuvattu valtioneuvoston kirjelmässä U 61/2021 vp.

U-kirjelmän antamisen jälkeen komissio antoi lisäksi 22. joulukuuta 2021 ehdotuksensa muuttaa omien varojen järjestelmästä tehtyä neuvoston päätöstä uusien omien varojen käyttöönottamiseksi sekä ehdotuksen muuttaa rahoituskehysasetusta. Näiden ehdotusten antamisen jälkeen on mahdollista tarkentaa arviota ilmastotoimia koskevan sosiaalirahaston taloudellisista vaikutuksista Suomelle erityisesti nykyisen kehyskauden 2021-2027 osalta. Taloudellisten vaikutusten arviointia nykyiselle kehyskaudelle pohjustaa myös neuvoston oikeuspalvelun näkemys siitä, että ehdotus ilmastotoimia koskevasta sosiaalirahastosta tullee rajata vain kuluvalle kehyskaudelle, koska tulevalle kehyskaudelle ei voida asettaa ennakkooletuksia. Kokonaisuudessaan taloudelliset vaikutukset komission ehdotukseen uusista omista varoista sekä rahoituskehysasetuksen mukautuksista esitetään valtioneuvoston kirjelmässä U 22/2022 vp.

Komission ehdottamat muutokset omiin varoihin ja rahoituskehukseen koskien vuosia 2023–2027 nostaisivat Suomen maksuja yhteensä noin 740–820 milj. euroa (vuodessa keskimäärin 150 – 165 milj. euroa) komission tuloennusteen mukaan. Tämä muodostuisi seuraavista eristä: ilmastotoimia koskeva sosiaalirahasto (noin 330 milj. euroa) ja automaattinen mukautus elpymisvälineen lainojen ennaikaiseen takaisinmaksuun (noin 410–490 milj. euroa).

Ilmastotoimia koskevan sosiaalirahaston rahoittamiseksi ehdotettu rahoituskehysten enimmäismäärien korottaminen tarkoittaa tosiasiallisesti uusien menojen rahoittamista. Kyseessä ovat siis menot, joista ei ole sovittu vuosien 2021–2027 rahoituskehyskokonaisuudesta saavutetun sovun yhteydessä. Siten vuosille 2025–2027 tarvittava 20,1 mrd. euron (vuoden 2018 hinnoin) rahoitus kasvattaisi Suomen maksuja unionille yhteensä 330 milj. eurolla vuosina 2025–2027. Suomen enimmäissaanto ilmastotoimia koskevasta sosiaalirahastosta vuosina 2025–2027 olisi arviolta noin 109 milj. euroa eli pieni suhteessa Suomen maksusuuteen.

Uusiin omiin varoihin liittyvä rahoituskehysten enimmäismäärien automaattinen mukautus koskee elpymisvälineen lainojen takaisinmaksua. Vuonna 2027 komission ehdotuksen mukaan automaattiseen mukautukseen voitaisiin käyttää kuitenkin enintään 7 mrd. euroa aiempien vuosien 15 miljardin euron enimmäismäärän sijaan. Edellisvuonna kertyvien uusien omien varojen tulojen arvioidaan olevan noin 15,8 – 17,3 mrd. euroa. Ilmastotoimia koskevaan sosiaalirahastoon käytettäisiin kyseisenä vuonna noin 8,8 mrd. euroa. Siten ehdotuksessaan komissio hyödyntää uusia omia varoja ilmastotoimia koskevan sosiaalirahaston lisämäärärahararpeen rahoittamisessa sen sijaan, että elpymisvälineen lainan maksuun käytettävää automaattista mukautusta käytettäisiin aikaisempien vuosien mukaisesti enintään 15 mrd. euroa. Tämä olisi komission mukaan poliittinen, ei oikeudellinen korvamerkintä.

Komissio on lisäksi tarkentanut päästökaupan laajentamisen vaikutusarviointia. Komission arvion mukaan EU:n tasolla kotitalouksien rikkaimman 20 %:n ajoneuvo ja rakennuskannan päästöt vastaavat 32 % uuden päästökauppajärjestelmän päästöistä ja köyhin 20 %:a vastaa 9 %:a päästöistä. Päästökaupan aiheuttama hinnannousu kuitenkin kuormittaa eniten komission arvioin mukaan köyhimpiä kotitalouksia. Rakennusten osalta arvioinnissa todetaan, että mikäli uusi päästökauppa hyväksytään vuoteen 2030 mennessä rakennuskannan parantamisen edellyttämät vuosittaiset lisäinvestointikustannukset pienituloisimman 40 %:n kotitalouden osalta olisi yhteensä 25 miljardia. Mikäli uutta päästökauppaa ei hyväksytä, tulisi pienituloisimman 40 %:n tehdä lisäpanostuksia rakennuskantaan etupainotteisesti arviolta lisäisen viiden miljardin euron edestä (yhteensä 30 miljardia vuosittain) sekä ilman päästökaupan huutokauppatuloja, joilla voidaan tukea investointitarvetta.

Vihreää siirtymää osaltaan edistävät rahoitusmekanismit

Kuluvalle EU:n monivuotiselle rahoituskehyskaudelle asetettiin yleinen koko rahoituskehystä koskeva 30 %:n ilmastotoimien minimimitavoite ja EU:n elpymisvälineestä (750 mrd. euroa) tulee kohdentaa vähintään 37 % vihreään siirtymään.

Jos komission ehdottamat päästökauppajärjestelmää (ml. lentoliikenteen päästökauppa²) ja omien varojen järjestelmää koskevat muutokset toteutuisivat, kertyisi vuosina 2026–2030 EU-tasolla tarkasteltuna huutokauppatuloja keskimäärin vuosittain yhteensä noin 77 mrd. euroa, josta ohjautuisi päästökauppajärjestelmiin osallistuville valtioille noin 50 mrd. euroa, EU-budjettiin noin 16 mrd. euroa, innovaatorahastoon 6 mrd. euroa ja modernisaatorahastoon 4,6 mrd. euroa. Laskelman perustana on käytetty komission ehdotuksen vaikutusarvioinneissa käytettyä päästöoikeuden keskiarvohintaa 55 euroa / t CO₂ vuosien 2026-2030 osalta, johon liittyy epävarmuuksia.

Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin avulla EU mobilisoi vähintään 65–75 mrd. euroa. Mekanismin päätehtävä on varmistaa siirtymän toimeenpanon reiluus kohdentamalla tuki alueille, joiden kohtaamat siirtymän haittavaikutukset ovat suurimmat. Mekanismiin kuuluu oikeudenmukaisen siirtymän rahasto vihreän siirtymän sosioekonomisten vaikutusten lieventämiseksi alueilla, toimialoilla ja työntekijäryhmissä, joilla on edessään suurimmat haasteet aluetalouden elvyttämissä ja uusien työpaikkojen luomisessa.

Mekanismiin sisältyy myös julkisen sektorin lainajärjestelymahdollisuus, jonka tavoitteena on lisätä julkisen sektorin investointeja alueellisiin kehitystarpeisiin sekä InvestEU rahoitusohjelma. InvestEU:n tavoitteena on kannustaa julkisten ja yksityisten investoijien osallistumista rahoitus- ja investointitoimiin tarjoamalla takuita EU:n budjetista.

Modernisaatorahasto

Voimassa olevan päästökauppadirektiivin mukaan 2 % vuosina 2021–2030 huutokaupattavien päästöoikeuksien kokonaismäärästä osoitetaan modernisaatorahastolle, jonka kymmenen edunsaajajäsenvaltiota ovat ne, joiden BKT asukasta kohden markkinahintoina oli alle 60 % unionin keskiarvosta vuonna 2013. Rahaston käyttökohteina voivat olla toimet, joilla edistetään uusiutuvan energian käyttöönottoa, parannetaan energiatehokkuutta ja energian varastointia ja toteutetaan oikeudenmukaisen siirtymän toimia hiiliriippuvaisilla alueilla.

Ehdotuksessaan päästökauppadirektiivin muuttamiseksi komissio ehdotti modernisaatorahaston koon kasvattamista uudella rahoitusosalla, joka olisi kohdistettu niille jäsenvaltioille, joiden BKT asukasta kohden markkinahintoina on vuosina 2016-2018 ollut 65 % alle EU:n keskiarvon. Komission ehdotuksessa näihin valtioihin kuuluvat kymmenen jo aiemmin rahaston piirissä ollutta jäsenvaltiota sekä Kreikka ja Portugali.

Innovaatorahasto

Innovaatorahasto tarjoaa yrityksille tukea innovatiivisten vähähiilisten teknologioiden kaupallistamiseen pyrkimyksenä tuoda markkinoille teollisia ratkaisuja, joilla voidaan vähentää hiilipäästöjä ja edistää Euroopan ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttamista. Rahoituksen hakeminen tapahtuu koko EU:n laajuisilla avoimilla hauilla. Tulot ovat EU:n talousarviossa käyttötarkoitukseen sidottuja tuloja. Innovaatorahastoa varten kerättyjä huutokauppatuloja hallinnoi komission puolesta Euroopan investointipankki.

Voimassa olevan direktiivin mukaan innovaatorahasto rahoitetaan EU:n päästökaupan avulla ohjaamalla sille tulot tietyn päästöoikeuksien määrän huutokaupasta. 55-valmiuspaketin yhteydessä komissio on ehdottanut rahaston koon merkittävää kasvattamista.

² Osana 55-valmiuspakettia komissio antoi erillisen direktiivi- ja päätösehdotuksen päästökauppadirektiivin (2003/87/EY) muuttamisesta lentoliikenteen osalta, COM(2021) 552 final, josta on informoitu eduskuntaa valtioneuvoston kirjelmällä U 58/2021 vp.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät**Asiakirjat**

COM(2021) 568 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Hanne Siikavirta, ympäristöministeriö, hanne.siikavira@gov.fi

Elina Vaara, ympäristöministeriö (1.4. alkaen oikeusministeriö) elina.vaara@gov.fi

Vesa Kulmala, valtiovarainministeriö, vesa.kulmala@gov.fi

Panu Kukkonen, valtiovarainministeriö, panu.kukkonen@gov.fi

Tuomas Laiho, valtiovarainministeriö, tuomas.laiho@gov.fi

Valtteri Härmälä, liikenne- ja viestintäministeriö, valtteri.harmala@gov.fi

Petri Haapalainen, työ- ja elinkeinoministeriö, petri.haapalainen@gov.fi

Eero Karjalainen, työ- ja elinkeinoministeriö, eero.karjalainen@gov.fi

Martta Viitaniemi, työ- ja elinkeinoministeriö, martta.viitaniemi@gov.fi

Joanna Tikkanen, valtioneuvoston kanslia, joanna.tikkanen@vnk.gov.fi

EUTORI-tunnus

EU/2021/0818

Liitteet**Viite**

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
